

КОНФЕРЕНЦІЯ ПАМ'ЯТІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО В КИЄВІ

Галина Ільсва

14 і 15 травня ц. р. в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені Максима Рильського Національної академії наук України відбулася міжнародна наукова конференція "Людина у просторі етнічної культури", присвячена вшануванню пам'яті Павла Чубинського. Наукове зібрання не випадково було присвячене пам'яті славнозвісного автора тексту Державного гімну України, адже "Труди" П. Чубинського є духовним надбанням не тільки української нації, а й світової культурологічної спадщини. Дослідник тривалий час вважався етнографом і фольклористом буржуазного націоналізму.

У 2004 році виповнилось 165 літ від дня народження та 120 - від дня смерті Павла Чубинського. Ця дата відзначалась в Україні та за кордоном, висвітлювалась у ЗМІ, зокрема в журналі "Народна творчість та етнографія" (№ 1-2, 2004 р.) були надруковані статті Сергія Синяви та Дмитра Чередниченка, присвячені видатному українському етнологу.

З усіх регіонів України, близького й далекого зарубіжжя прибули до ІМФЕ вчені - історики, етнологи, культурологи, археологи, мовознавці, мистецтвознавці.

Пленарне засідання, яке відкрила вступним словом директор інституту, доктор історичних наук, член-кореспондент НАНУ Ганна Скрипник, було присвячене темі "Визначні імена в українській культурі: Павло Чубинський". Із доповідями виступили науковці: Сергій Сегада (Павло Чубинський і вітчизняна антропология), Дмитро Чередниченко (Останні роки життя Павла Чубинського (за листами дружини К. І. Чубинської та О. Ф. Кістяківського), Оксана Микитенко (Слов'янська парадигма фольклорного тексту: балада про "сестру-отруйницю" у записках П. Чубинського, О. Кольберга та В. Караджича) - м. Київ, Степан Шевчук (Архангельське заслання - період становлення Павла Чубинського як фольклориста, етнографа та народознавця) - м. Рівне. Пленарне засідання наступного дня було присвячене науковій проблематиці - "Людина в дослідженнях сучасних гуманітарних наук". Розглядались питання побутування і створення сучасних міфів, міфологізації повсякденності на прикладі ненецько-евенкійського фольклору (Людмила Ліпатова (м. Солехард, Російська Федерація), кримсько-татарського фольклору (Ольга Виноградова (м. Москва); стереотипи сприйняття "чужинця" в їх історичному розвитку (Василь Балушок (м. Київ). У доповіді Галини Бондаренко (м. Київ) висвітлювались народні уявлення та моральні імперативи образу "людини доброї", на який суттєво впливали етнічні, конфесійні та соціальні чинники.

В цілому на конференції було розглянуто актуальні проблеми розвитку етнографії в контексті наукової народознавчої спадщини П. П Чубинського та проблеми наукового осмислення атрибутивних та сутнісних проявів людини в контексті етнокультури: людина духовна та тілесна, антропология віку, гендерні аспекти, стереотипи свідомості, ідеали, етнополітичні та етноконфесійні параметри.

Конференція мала на меті активізувати сучасні дослідження людини в галузі гуманітарних наук. Місце людини в просторі етнічної культури визначалось цілим рядом факторів: соціально-економічних, політичних, конфесійних, що впливали як на спосіб життя людей так і на саму етнічну культуру. Вчені висвітлювали на конференції різні напрямки наукового пізнання людини. В історико-

ретроспективному ключі розглядались духовність та моральність, соціальний, правовий, філософський, гердерний аспекти світобуття.

Плідно попрацювали вчені на секційних засіданнях. У роботі секції "Праці П. П. Чубинського як джерелознавча база сучасних наукових досліджень" (голова - старший науковий співробітник ІМФЕ Людмила Єфремова) взяло участь 16 науковців. Доповіді, обговорення та дискусії вчених показали неперехідне значення праць П. Чубинського як джерелознавчої бази сучасної науки. Розглядалась проблематика фольклористичної спадщини Чубинського, що стосується народної метеорології та юридичної етнографії, міфу, замовлянь, пареміології, обрядового фольклору тощо.

На секції "Методологія та методика експедиційної роботи в контексті праць П. П. Чубинського" (голова - кандидат історичних наук Зоя Гудченко) окрім киян, були присутні представники наукових кіл Кіровоградщини, Рівненщини, Харківщини (всього - 21 чол.). Вчені - О. Бріцина, М. Маерчик, Л. Боса, О. Боряк, О. Босий та ін. не тільки виступили із змістовними доповідями, а й поділились власним

досвідом польових досліджень. Секція "Етнологія" складалась із двох підсекцій - "Людина: міфи, ідеї" (голова підсекції - кандидат історичних наук Василь Балужок) та "Людина плотська" (голова - кандидат історичних наук Лідія Артюх). В роботі секції працювали вчені із Києва, Харкова, Чернівців, Луганська, Одеси, Запоріжжя, Черкас та Чернігова (всього - 25 чол.). Були розглянуті питання, присвячені етногенезу й етнічній історії, різним аспектам традиційної соціонормативної й релігійно-обрядової культури, проблемам міфу й структури української народної культури, новим іпостасям дослідження історії культури й побуту дворянства, в т. ч. дрібного панства, духовенства, а також маргінальної соціальної групи - волоцюг (жебраків, старців) тощо. Змістовними й оригінальними були виступи А. Момрика, О. Босого, Л. Руснак, О. Данилкіна, Л.

Артюх, О. Курочкіна, М. Чучка, В. Конвай та ін.

Секція "Фольклористика" (голова - завідувач відділу фольклористики ІМФЕ М. К. Дмитренко) розглянула широке коло актуальних проблем методології фольклористичних досліджень, питань історії наукової галузі, теорії видів та жанрів усної народної творчості. З доповідями та повідомленнями виступили 14 науковців із Києва, Запоріжжя, Львова, Рівного, Луцька, Одеси, Бреста (Білорусь). Фольклористи актуалізували ряд проблем, що стосуються вивчення поезики, мови фольклору, підготовки та видання чергових томів академічної серії "Українська народна творчість", вчених-теоретиків та збирачів усної традиційної нематеріальної культури, а також значно ширшої пропаганди фольклору.

Матеріали конференції будуть опубліковані окремим збірником.

Конференція, організована ІМФЕ, мала розширену презентативну програму. В її рамках була розгорнута фотовиставка обряду ненецького весілля, яку привезла до Києва науковець Людмила Ліпатова (м. Солехард, Російська Федерація).

Знаменною подією для колективу ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ стала урочиста імпреза часописів та видань науковців інституту, що розгорнулася в актовій залі. Присутні, серед яких - почесні гості презентації академіки, народні депутати України Іван Курас, Микола Жулинський, Борис Олійник, дійсний член НАНУ, доктор фізико-математичних наук Ярослав Яцків, доктори філології Віктор Давидюк, Василь Німчук та інші довідалися про заснований нещодавно журнал "Студії мистецтвознавчі", часопис із Франції "Etnology française" ("Французька етнологія", 2004 р. (номер повністю присвячений Україні і публікує праці вчених ІМФЕ).

Подією не тільки в українській, а й у світовій фольклористиці стало видання інститутом двотомника Катерини Грушевської (1900-1943) "Українські народні думи", вперше опублікованого у 1927, 1931 рр.

Директор ІМФЕ, член-кор. НАН України Ганна Скрипник розповіла про наукові здобутки співробітників інституту, представивши численні видання, що з'явилися друком протягом року. Зокрема, монографії вчених ІМФЕ, докторів мистецтвознавства Дмитра Степовика, Олександра Федорука, Юрія Станішевського, присвячені сакральному мистецтву, творчості українських художників еміграції, національній опері та балету України тощо, безперечно, стануть окрасою вітчизняної науки та вагомим внеском у мистецтвознавчий доробок колективу інституту. Ганна Скрипник розповіла не тільки про видавничу діяльність ІМФЕ, а й порушила ряд важливих питань щодо актуальності національної дослідницької програми в царині етнології, фольклористики та мистецтвознавства.

Такі події є знаковими, адже стають справжнім святом української книги. Презентація активно висвітлювалась у засобах масової інформації, що стало свідченням її неординарності в бурхливому морі культурологічних заходів та імпрез, що відбуваються в Україні.

м. Київ